СВОБОДА
УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК
УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 89. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 17. квітня, 1930. VOL. XXXVIII. No. 89. Jersey City, N. J., Thursday, April 17, 1930. THREE CENTS.

ВЕЛИКОДНА ПИСАНКА -- РІДНІЙ ШКОЛІ.

ГУВЕР ПРО ЛІДЕРІВ, МАСУ І ДЕМОКРАТІЮ

НЮ ГЕЙВЕН. — Президент Гувер вислав до часопису „Ди Єйл Дейлі Нюс" листа, в якім підносить, що демократія мусить виховати своїх власних лідерів, якщо вона хоче задержати авторітет щодо моралі, релігії і кермування державою.

Президент підчеркнув, що народні маси треба вести, бо тільки таким шляхом можна допровадити до соціяльного поступу. Маси, на думку Гувера, не є ніколи будуючими, а є дуже часто руйнуючими. Провід є прикметою одиниці. Бо тільки одиниця істнує в світі інтелекту і проводу. А демократія, коли захоче задержати провід, мусить виховати своїх власних провідників. Людський провід не дасться вибрати, чи назначити божим чи бюрократичним способом; він може бути тільки вислідом здібностей, характеру й інтелігенції. Поступ нації це є сума поступу одиниць. Ідеї повстають у головах одиниць, а не у головах мас. Бо маси тільки відчувають, але не мають своєї власної думки. Маси руйнують, споживають, ненавидять і мріють, але не будують. Людина в масі не думає, а тільки відчуває. Маса реагує тільки в подразненню. Демаґоґ грає тільки на почуваннях маси. Він є провідником від почувань, але не є провідником розуму і поступу. Бажання мас не є ще дійсними потребами, бо дійсні потреби можна означити доперва по довгій розвазі, дорогою виховання і розумного проводу.

АТАКУЄ ПРОТИСАЛУНОВУ ЛІҐУ І ЦЕРКВИ.

ВАШИНҐТОН. — Конгресмен Тинкгем з Месечусетс, зізнаючи перед сенатським лабіїстичним комітетом, звернувся з важними закидами проти Антисалунової Ліґи і Методиської Ради Тверезости, закидуючи їм широку лабіїстичну акцію, на яку зужито грубі суми. Тинкгем обвинувачує особливо методиського епископа Джеймса Кенона мол. за те, що він затаював зібрані фонди, з яких поважну суму зужив на виборчу кампанію проти ґовернора Смита, коли той кандидував на президента. Тинкгем каже, що епископ і Протисалунова Ліґа затаювали такі фонди 8 літ, хоч це противиться законним постановам.

ВАШИНҐТОН ЗА ПАРКЕРА.

ВАШИНҐТОН. — З того часу, як президент Гувер заявився за суддю Паркера, починають напливати ріжні письма від ріжних корпорацій, в яких домагаються заіменовання Паркера членом Найвищого Суду. Кажуть, що ці письма є інспіровані з Вашингтону.

НАРАХОВУЮТЬ 20,078,202 КАТОЛИКІВ.

НЮ ЙОРК. — Офіціяльний католицький альманах на рік 1930 подає число католиків у Злучених Державах на 20,078,202.

Католицька церква має тут 4 кардиналів, 12 архиепископів, 102 епископів, 26,825 священиків, 12,413 парохій, 5,753 місійних церков, 135 теольоґічних семинарів і 7,225 парохіяльних шкіл.

ДЕЙВИС МІЖ ДІТЬМИ.

ВАШИНҐТОН. — 300 дітей, котрих прадіди брали участь в американській революції, зібралися на мітинґ, на якім прочитано привітне письмо, надіслане від полярного дослідника Бирда. А потім заговорив до дітей секретар праці Дейвис. Він підчеркнув, що йому ніяково говорити до дітей Американської Революції, бо він є іміґрантом, котрого привезли до Америки з Анґлії, коли він мав 7 літ. Але, говорив Дейвис, всі мешканці Америки є іміґрантами, без огляду на те, чи вони прибули сюди тепер, чи тому сто літ, чи більше. З історичної перспективи ріжниця щодо часу їх прибуття до Америки є дуже малою. Найбільше користають з Америки, говорив Дейвис, саме ті, що прибувають сюди доперва тепер.

ПАСТОР ПРОТИ ВІЙСЬКОВИХ КАПЕЛЯНІВ.

ВАШИНҐТОН. — Пастор Пітер Ейнелі з Балтімор виголосив страстну проповідь, у якій осудив як найгостріше війну. Між иншим заявив він, що „нема ніякого оправдання на те, щоби служити у війську чи маринарці в характері військового капеляна, бо це є тесаме, що бути капеляном у спікізі".

Ця проповідь викликала велике обурення, бо їй прислухувався саме начальний капелян, котрий був під той час у церкві. Кажуть, що пастор образив цілий край, американські церкви, армію й маринарку, та вимагають від нього оправдання. Та пастор твердить, що він проповідає тесаме вже від довгих літ. Він є тої думки, що на війну нема ніякого оправдання.

БЕЗРОБІТТЯ У ЦІЛІМ СВІТІ.

НЮ ЙОРК. — „Ди Америкен Лейбор Ір Бук" на 1930 рік подає, що крім одної Франції у всіх инших державах безробіття являєтьія найтяжчою проблемою. Безробіття всюди зростає, а совіти нараховують по своїм офіціяльним звідомленням за минулий рік 1,772,500 безробітних.

АРЕШТОВАНО ПОМІЧНИКА ҐАНДІ.

З Алагабаду (Індія) доносять, що найближчого помічника Ґанді, президента всеіндуського національного конґресу, Негру, арештувала анґлійська поліція за порушення закону про сільний монополь. Суд присудив його до вязниці на шість місяців, куди його вже відправлено. Арешти й засуди ріжних визначних вождів Індусів продовжуються по всій Індії. Це показує, що правительство рішуче буде боротися з усіми спробами поширити заворушення серед Індусів. Такі арешти та засуди дуже підривають роботу Ґанді.

ЗА РЕПУБЛИКУ В ЕСПАНІЇ.

Визначний політичний діяч Замора, котрий до приходу Прімо де Рівери був нераз міністром Еспанії й звичайно був заззятим монархістом, тепер змінив свою думку щодо еспанської монархії. Він на великих політичних зборах заявив, що вважає, що тепер настав час в Еспанії, коли сам нарід мусить прийти до управи державою. Тому він починає вести аґітацію за републику.

Він говорить, що лідерами републики мають бути ті політичні діячі, які керували політичним життям держави до приходу Прімо де Рівери. Замора тепер є лідером ліберальної партії, тому його голос має велику вагу.

СКІЛЬКИ Є СВЯЩЕНИКІВ РІЖНИХ ОБРЯДІВ У ТЕПЕРІШНІЙ ПОЛЬЩІ?

Всіх священиків є 17 тисяч 665 осіб. З того числа римо-кат. є 11,602, греко-католицького 2,432, вірменського 65, православних 2,943, евангеликів 574, магомедан 39.

УМЕР З ГОЛОДУ, МАЮЧИ 40 ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ.

В нужденній хатині в Оттава, Ілліной, умер 75-літній відлюдок Френк Соєр з голоду і занедбання. В шуфляді в його хатині знайдено паперовими грішми 20 тисяч долярів, а під підлогою других 20 тисяч долярів.

„БОМБА" В СВ. ЮРІ.

Дня 19. березня відбулося в церкві св. Юра у Львові богослуження для шкільної молоді з нагоди імянин маршалка Пілсудського. Підчас богослуження хтось кинув невеличку петарду-смердючку. Петарда була нешкідлива. Після богослуження на дворі вибухла друга, такасама петарда. Польські часописи повідомляють, що як підозрілого в киненні петарди арештовано Володимира Мулькевича та нібито в нього найшли три летючки УВО, з яких одна ґльорифікує Бесарабову, а друга студента Любовича, вбитого м. р. після нападу на грошового листаря Кохановського при вул. Городецькій, а третя взиває бойкотувати іменини марш. Пілсудського.

МАЯКОВСЬКИЙ ПОПОВНИВ САМОГУБСТВО.

У Москві (СССР) стрілом у серце забив себе один з найкращих радянських поетів, Маяковський. Він був дванацять років членом комуністичної партії й у своїх творах вихвалював радянську владу та комунізм. Нарешті зневірився в усе й поповнив самогубство, залишивши записку, в якій кличе своїх товаришів до будови кращого життя.

УКРАЇНСЬКА ЗЕМЛЯ ДЛЯ ПОЛЬСЬКИХ ВІЙСЬКОВИХ КОЛЬОНІСТІВ.

Польський уряд вніс законопроєкт до польського сойму, яким має на меті створити новий запас землі для військової кольонізації, очевидно на виключно не-польських землях, тому, що цілий запас землі, передбачений законом з 1920 року на військову кольонізацію, вже зужито.

Знов польські соціялісти зголосили 12. II. ц. р. внесок, щоби міністерство земельних реформ перевело до 31. X. 1930 р. оцінку перебраних польським державним скарбом земель греко-кат. церкви, т. зв. „попівок", які колись Росія передала православній церкві, і зложивши відповідну суму в 5 проц. державних облікаціях в державнім Рільнім Банку, передало цю „поуніятську землю" закваліфікованим парцелянтам. Цей внесок буде польським соймом ухвалений.

ГОРЯТЬ ЛІСИ.

В лісах в околиці Брашова в Румунії вибухла пожежа. Жертвою вогню впало теж село Фояна, що лежить близько палаючих лісів. В другому, близько лісів положеному селі, вибухла теж велика пожежа, що знищила 30 домів. Богато мешканців в панічному страху почало втікати з своїх хат, полишаючи там малі діти. Вони згоріли живцем. Шкоду, яка досі повстала, обчисляють на 10 міліонів леїв.

МЕРТВИЙ КРІЛИК ПРИЧИНОЮ БЕЗКОНЕЧНОГО ПРОЦЕСУ.

Перед чотирма роками кинула одна Француженка мертвого крілика в ріку й думала, що на тім буде кінець. Але поліція виточила слідство за цей проступок, покликаючися на закон з 1727 року. Справу відступлено департаментній раді префектури, але цей уряд узнав свою некомпетенцію в цій справі й відступив її міністерству публичних праць. Тут студіювали урядники довго всі акти, щоби полагодити аферу крілика. Але й міністерство не могло собі дати ради й відступило всі акти предсідателеви державної ради. Цей вирішив, що перша інстанція була управнена опиратися на закон з 1727 року й тепер починається процес в справі мертвого крілика зперед чотирох років наново в першій інстанції. Ґлупота бюрократії не має границь!

ЗАМІНА СМЕРТНОЇ КАРИ НА ВЯЗНИЦЮ.

Онись Приймак, який минулої осени вбив Чарлза Форкея підчас бійки в Ланиґан, Саск., зістав засуджений на кару смерти через повішення. Підчас другої розправи змелшено його кару, коли він признався до вини і коли судді узглядними те, що вчинок не був наперед обдуманий, але спричинений сваркою в пяному стані.

УКРАЇНСЬКЕ СТУДЕНТСТВО ПРОТИ „УКРАЇНСЬКОГО НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ" У ВАРШАВІ.

У звязку з ухвалою президії польської Ради Міністрів з дня 7-го лютого 1930 р. і наміром польського уряду творити при міністерстві освіти „Український Науковий Інститут" у Варшаві, відбулося в середу, 19-го березня ц. р., віче усього українського студенства у Львові. На вічу ухвалено ряд резолюцій, в яких українське студенство виступає проти творення „Українського Наукового Інституту" у Варшаві, стверджуючи, що польський уряд творить цей інститут поза та понад загалом і компетентними чинниками українського громадянства, та що цей інститут не є виявом ні волі ні творчих змагань української нації.

ВІДКРИТЕ БАТЬКОВБИВСТВО.

В червні минулого року щез в селі Княжиці, повіт Перемишль, 56-літній селянин Йосиф Шаль. Поліція почала шукати за пропавшим Шальом і показалося, що його вбив його 30-літній син, Станислав. Тіло батька закопав у полі. Душогубство відкрила поліція щойно по 9 місяцях. Батьковбийник признався до вини, а як мотив душогубства подав те, що його батько не хотів приняти до своєї хати невістки, через що Станислав запалав пімстою до свойого старого батька й убив його.

ЗВІРСЬКЕ УБИЙСТВО.

У Гаврилівцях коло Кіцманя (Буковина) скоїлася недавно сумна і страшна подія. Молодий господар Козменко жив дуже зле зі своєю женою, і не міг їй нічого иншого закинути, як те, що не має досить віна. У шаленій лютости на тестя, поважаного чоловіка, Миколу Присунька, не позволяв муж своїй молодій жінці навіть і поговорити з родичами, бив її та навіть і стріляв до неї, а відтак заповів, що її убє, бо не хоче, щоби вона привела на світ дитину, якої вона надіялася. Остаточно примусив її купатись у зимній воді, а коли жінка не могла видержати такої купелі, то Козменко кинув на неї верету тай душив і бив доти, аж вона згинула йому в руках. На другий день жандармерія арештувала цього звірського злочинця тай доказала йому вину так, що й сам признався і оповів увесь свій поганий учинок. Тепер очевидно замкнений у черновецькім карнім суді.

ВЕЛИКІ ЗАВОРУШЕННЯ В ІНДІЇ

УБИТО ОДНОГО ПОЖЕЖНИКА И ДЕСЯТЬОХ ПОРАНЕНО. ТРАМВАЇ СПАЛЕНО. ПРОГОЛОШЕНО ҐЕНЕРАЛЬНИЙ СТРАЙК.

КАЛЬКУТА (Індія). — Тут вибухло велике заворушення з приводу арешту британійською поліцією президента всеіндуського національного конґресу, Пандіта Джаварґалала Негру, та посадника міста, Індуса Сен Ґупта. Арештовано їх за порушення закону про монополь на сіль та за заклик до боротьби з британійською владою.

Натовпи Індусів урядили протестаційні демонстрації на вулицях міста. В одному місці вони напали на трамвай і спалили трамвайний ваґон. Коли пожежники прибули для гашення вогню, на них посипався град каміння, куски заліза, палки й т. д. Одного пожежника вбито, а десятьох инших покалічено так, що довелося їх забрати до шпиталя. Це перший раз за сорок років натовп напав на пожежну сторожу.

Натовпи демонстрантів спиняють скрізь по місті рух трамваїв, автомобілів, троків, возів тощо й роблять барикади. Поліція зпочатку не могла нічого зробити; аж як прибули до неї значні резерви, їй пощастило трохи заспокоїти натовпи бунтарів. Військам наказано бути на поготівлі, бо сподіваються нового вибуху заворушень. Вулиці міста тепер охороняють панцирні авта, а поліція нищить барикади, які встигли збудувати бунтарі.

Одна Анґлійка не послухала поліції й старалася проїхати на свойому мотоциклю через натовп протестантів, але опинилася в лікарні. Її побито, а мотоцикль Індуси облили бензиною та спалили. В ночі проголошено загальний страйк співчуття демонстрантам.

Магатма Ґанді продовжує свою аґітацію проти Анґлії й закликає своїх прихильників боротися з поліцією, хоч би довелося згинути в боротьбі.

ГЮЗ ВИЙШОВ З МІЖНАРОДНЬОГО СУДУ.

ҐАҐА (Голяндія). — На імя президента міжнароднього суду поступила заява бувшого представника Америки в цьому суді, Чальза Гюза, про його уступлення зі складу суду. В довшому листі Гюз висловлює свій жаль, що йому доводиться уступати з суду, бо його вибрано членом американського верховного суду. Таку саме заяву він має післати також до секретаріяту Ліґи Націй.

НАПАДАЮТЬ НА БЮДЖЕТ СНОВДЕНА.

ЛОНДОН (Анґлія). — В палаті послів розпочалися дебати над державним бюджетом, який зладив Сновден. Бувший міністер фінансових справ Черчил різко критикував Сновдена за велике збільшення податків на капітал та взагалі на прибутки. Він говорить, що бюджет Сновдена нагадує воєнні часи, коли був установлений спеціяльний воєнний податок. На думку Черчила така політика Сновдена приведе до втікання анґлійського капіталу за кордон.

Таксамо зі сторони лівого крила правительственної Партії Праці були рішучі напади на бюджет, але вже ізза того, що податки на капітал та на прибутки ще замалі. Ліві промовці обвинувачували Сновдена в зраді принципам соціялізму. Зі сторони ліберальної Партії виступить з критикою бюджету Лойд Джордж. Сподіваються, що він буде підтримувати Сновдена.

ФРАНЦІЯ ЗМЕНШАТИМЕ ФЛЬОТУ.

ПАРИЖ (Франція). — В авторітетних французьких колах кажуть, що, не зважаючи на те, що Франція не підписала морської конвенції в Лондоні, вона буде старатися стримувати свою програму розбудови фльоти. Тим Франція хоче показати, що вона дійсно прагне до обмеження й зменшення своєї фльоти.

В той самий час французькі політики будуть шукати порозуміння з Італією в справі уложення з нею морського договору, обмежуючого їх воєнно-морські сили на Середземному морі. Але зявилися ще нові перепони Франції в звязку з розбудовою воєнної фльоти Німеччиною. Там будується хоч не багато кораблів, але всі вони модерні й надзвичайно великої боєздатности. Це також змушує Францію бути обережною в зменшенню своїх морських сил.

ВАЖНА АРХЕОЛЬОҐІЧНА ЗНАХІДКА.

КАЇРО (Єгипет). — Археольоґічні розкопини в районі, де ховано египетських фараонів, дають все більші та цікавіші висліди. Тепер египетський археольоґ, Гасан Бей, відкопав дуже цікавий гріб фараона Ра Ауре. В його гробниці знайдено багато цікавих старовинних написів, а що головніше, знайдено ключ до читання тих написів.

В гробниці знайдено статую мужчини з шахівницею в руках. Це вказує на те, що в глибокій старині шахи були грою не лиш одних Китайців, як дотепер думали. Гасан Бей літом буде читати в Німеччині лекції про своє відкриття й можливо, що приїде до Америки.

РІШУЧА БОРОТЬБА З БАНДИТАМИ.

ШАНҐАЙ (Китай). — Тому, що бандити не перестають нападати на чужинецькі місіонарські інституції та захоплювати місіонарів й инших Европейців, щоби потім за них вимагати викупу, націоналістичний уряд рішив розпочати жорстоку боротьбу з бандитизмом. Для цього він призначив спеціяльні війська з літаками. Літаки вже бомбардували райони, де найбільше розповсюднений бандитизм.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

Телефон „Свободи": Montgomery 498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗАКЛЮЧЕННЯ РАБА

Мабуть і найбільший український ворог, якщо він не хоче жити в самодурстві, мусить признати, що харківський процес стверджує велику силу нашої самостійницької ідеї. Процес той був підготовлений дуже зручно. Довгими місяцями збирала Москва ріжні матеріяли, підшукувала спеціяльних провокаторів, щоби на суді скомпромітувати провідних українських діячів, котрих діяльність змагала до відорвання України від Москви. Нема сумніву, що Москва думала скомпромітувати українськими руками і саму самостійницьку українську ідею. Це для усіх нас ясне й самозрозуміле.

Та инша річ, чи склалося так, як цього собі Москва бажала. Коли хто пильно вчитується в зізнання обжалованих, той мусить признати, що у всіх провідних людей, котрі стоять перед судом, щодо одної справи заходить повна згода, а це щодо справи самостійности України. Навіть самі московські ґазети цього не закривають, а признають, що обжаловані є за повну незалежність України. Тільки одні московські наймити української породи, себто тутешні москвофіли, не добачують в тім процесі ніякої боротьби за самостійність України. Москвофільська „Правда" пише, що український патріот-самостійник „паленіє зі стиду зприводу ганебного здемаскування національних героїв на харківськім процесі". По думці „Правди", українська справа вийде з того процесу „морально знищена", українські маси відвернуться від самостійницького руху, бо яка рація відриватися від Росії, щоби стати кольонією Польщі? А що обжаловані з харківського процесу хотіли злучити Україну з Польщею, то це „явно признав на процесі бувший петлюрівський міністер заграничних справ".

Ми навели тих кілька зворотів, щоби показати, яку то неправду поширює москвофільська „Правда". В першу чергу, хто хочби побіжно читав звіти з процесу, той мусить признати, що всі обжаловані згідно поставилися цілком неґативно до Варшавського договору Петлюри. Всі ті самостійники рішучо не погоджувалися з політикою відступлення Польщі західно-українських земель. Це вони виразно підчеркнули у своїх зізнаннях. А „Правда" все це поминає тому, бо вона бажала би собі, щоби харківський процес виглядав так, як виглядає її яничарська душа. Вона чує, що харківський процес є цілковитою компромітацією політики українських яничарів. Тому вона намагається знайти доконче українських Юдів на процесі, щоби ними оправдати своє власне національне відступництво й облекшити свою душу, яка мусить паленіти зі стиду, коли глядить, як держать себе українські самостійники в обличу смерти, а як держать себе москвофільські раби і яничари нз волі.

О. Сновида.

ПЕРЕД НОВИМ УКРАЇНСЬКИМ ПРОЦЕСОМ.

Ще триває харківський процес „Спілки Визволення України", а вже зачала Росія **нові арешти на Україні.** То були на лаві обжалованих автокефалісти, учені і політики, а тепер відкрито нову „контрреволюційну" організацію, тим разом вже економічних „саботажників". Як доносять з совітської Росії провадила та організація протягом цілого ряду літ „шкідливу роботу в хліборобстві". Маючи в своїх руках вищі становиска в Комісаріяті рільництва України, в „Ґосплянi", в українськім рільнім банку і в кооперативах на селі, орґанізація свідомо й систематично „ломила підставові лінії партійної (комуністичної) політики і совітської влади". До арештованих належать: **Сябро,** бувший голова орґанізаційного виділу Комісаріяту Хліборобства України; **Міньковський,** член президії „Ґосплянy"; **Різників,** начальник аґрономічного виділу Комісаріяту; **Дібольт,** член заряду збіжевого союзу; **Подільський,** голова виділу годівлі; **Кононенко,** член заряду українського рільничого банку; **Центилович,** референт комісаріяту рільництва; **Абдула-Абдулевський,** голова статистичного виділу українського рільничого банку; **Дідушенко,** керівник Економічного Інституту, та инші.

Завданням тих людей було скористати з совітського апарату, щоби „спрямувати політику совітську не на соціялістичні, лише на капіталістичні рейки", але в дійсности, щоби ратувати українське село перед безглуздим грабунком совітської влади.

Метою орґанізації було — хоронити селян від абсурдних руйнуючих господарських податків, від примусового вступлення до колективів і пр. Орґанізація стреміла зривати безсенсовні „кампанії" партії, які мали на ціли здирання останнього гроша з селянина — як то примусове стягання „позичок", і пр. Члени орґанізації — зайняті в лісовім виділі — працювали, як кажуть большевики, на те, щоб „затримати ліси для поміщиків, що мають повернути", а в дійсности просто ратували ліси від масового нищення практикованого совітською владою. До тих „саботажників" належали: **Горський, Коваленко, Падалка** і **Марченко,** референти лісові в Ґосплянi і члени лісового виділу Комісаріяту Рільничого України.

Тяжко покищо сказати, длячого поробили большевики сі останні арешти і чи дійсно тут викрито якусь орґанізацію, чи просто треба большевикам усунути людей, які — хоч совітські урядовці — не могли замикати очей на божевільне руйновання господарки, хотячи вратувати те, що далося ратувати.

В кождім разі маємо до діла із послідовним і свідомим стремлінням російської влади знищити цілу українську інтеліґенцію — що знайшла собі по погромі притулок: в автокефальній церкві, в Академії Наук, в школах і в хліборобських установах.

Большевицька Росія чує, що зближається момент остаточного розрахунку між нею й українським населенням, і згори хоче перетеребити ту інтеліґенцію, яка могла би стати на чолі незадоволених мас.

Чи плян большевиків їм удасться, се вже инша справа...

І научає неповинне:
Як в світі жить, людей любить,
За правду стать, за правду згинуть —
Без правди горе!

Тарас Шевченко.

Блажен, хто істини святої
Жадає, прагне, мов їди,
Мов подорожний в літню спеку
Жада криничної води.

О. Кониський.

Для нас один девіз — одна дорога:
Се правди над злом перемога!

Дмитро Беч.

М. Данильченко.

ПОХОДЖЕННЯ КРЕДИТУ.

Комерційний кредит вийшов з модерної методи продукції та збуту. Користування кредитом почалося сотки років тому, але тільки за останніх 70—80 років він зробився необхідністю сучасної економічної системи.

Трудно порівнювати теперішні торговельно-промислові методи з тими, що істнували перед індустріяльною революцією, коли машина заступила руки і звичайні знаряддя, а фабрики дрібну продукцію.

В часах дрібного виробу способи продукції і збуту були безпосередні та часто чисто місцеві. Одежа вироблялася з вовни своїх овець чи з конопель свого поля. В більшости всі потрібні речі вироблялись і споживались в тій самій місцевости. Далеко перевозити не було потреби. Та система не вимагала богато кредиту. Але життя йде вперед. Торговля з льокальної поширилась в національну, а ще пізнійше в інтернаціональну. Тепер часто сирівці добуваються в одній частині світа, готовий товар з них виробляється в другій, а продається в третій частині земної кулі. Так наприклад: більша частина вовни потрібної европейським фабрикантам купується в Австралії, а бавовна в Злучених Державах Америки та в Єгипті. Готовий товар вироблений фабрикантами вовни й бавовни вони продають у всіх частях світа. Поки сирівець дійде від продуцента до споживача готового виробу, то він перейде через 6 або 8 торговельних трансакцій. Більшість тих трансакцій звичайно провадиться за допомогою кредиту. Міліони дрібних продуцентів бавовни на півдні Америки та в Єгипті, продають свою бавовну скупщикам за готівку. Сі останні більшу частину грошей потрібних для сплати фармерам позичають у своїх банків. Експортер, фабрикант, оптовщик і посередник також позичають гроші від своїх банків. Льокальний купець також не завше обійдеться без кредиту, але він вже продає товар споживачові переважно за готівку. Після фармера-продуцента кожна слідуюча трансакція вимагає все більше й більше грошей або кредиту, бо потрібно оплачувати транспортацію, ввозні тарифи, кошти переробки сирівців у готові вироби і нарешті всіх посередників між продуцентом сирівців і дійсним споживачом.

Статистика показує, що 98 процентів гуртової і 65 процентів дрібної торговлі тепер переводиться на ту чи иншу форму кредиту. Чеки, переказ та банковий кредит є головні і загально відомі форми того кредиту. Кредит тепер є загальне явище, але се не значить, що гроші не є потрібні.

Большевики в Росії пробували знищити гроші, але закони економіки примусили їх знову завести ті гроші. Яка вартість цих большевицьких грошей, це вже инша справа. Гроші, чи краще золото, все ще є мірилом обміну і без сумніву завше буде підставою кредиту та торгового обороту. Дійсні гроші є тільки золото, бо паперові гроші є також кредит, який теоретично, але не завше на практиці, мусить спиратись на резерви золота. Поки немає війни або революції, то паперові гроші виконують функції золота досить добре. Але підставою всякої вартости є золото і тільки золото.

Головною функцією кредиту є направляти гроші в найбільше продуктивне русло. Через кредит покупна сила переходить звідтіль, де вона мало потрібна, туди, де вона найбільше потрібна. Кредит дає право тому, хто позичив, вжити покупну силу других, але звичайно він мусить дати якусь ґарантію тому, від кого позичив.

Модерний бизнес у великій мірі провадиться на кредит. Але кредит пройшов довгу дорогу, поки замістив гроші як засіб обміну. Культурний світ тепер дійшов до третього степеня в еволюції засобу обміну: на початку був обмін товаром, пізніше товару на гроші, а тепер товару на кредит.

Більшість великих багатств була збудована через обережне користування кредитом. Кредит є одним з немногих шляхів, що ведуть до фінансової незалежности.

На жаль, ми, Українці, мало цікавимося сим шляхом. Нашу покупну силу, тобто наші вкладки до банків, використовують инші народности. Гроші є сила і ми мусимо використовувати нашу силу для нас самих, а не віддавати її иншим.

Всі ми вміємо заробляти на життя. Більшість з нас уміє також і заощаджувати, але дуже мало хто з нас уміє заставити ті ощадности працювати для нашої власної користи. Ми мусимо вчитись, щоби знати принципи роботи головної машини сучасного ладу — фінансів. Знання тих принципів вкаже нам дорогу до кращого життя, а наші власні фінансові обєднання дадуть нам як матеріяльну так і політичну силу.

МОСКВА СУДИТЬ УКРАЇНЦІВ.

ЗВІДОМЛЕННЯ З РОЗПРАВИ З ДНЯ 23-го БЕРЕЗНЯ (НЕДІЛЯ).

(Радіо).

Дальший допит підсудного Гребенецького.

Підсудного Гребенецького допитують оборонці. Питають його про працю в СВУ, про знайомство з Чехівським, про відношення до шкільної політики радвлади, про істнування БУД-івської орґанізації в Чернигові, про свято в память Петлюри і т. д. З відповідей підсудного виходить між иншим, що СВУ мала в пляні після повалення большевицької влади створити українську державу в виді демократичної республики з свободою слова та правом власности.

На запит, чому на нього впав вибір щодо провідної ролі в увіченні памяти Петлюри, підс. Гребенецький відповідає, що він сам зголосився до того комітету, та що дав на ту ціль десять карбованців.

Допит переходить до державного обвинувача Ахматова.

Ахматов: В 1926-ому році ви вступили в політичне обєднання вперше у житті?

Гребенецький: Так!

Ахматов: Чому ви вступили в СВУ?

Гребенецький: В мене було недовіря до національної політики радвлади.

Ахматов: Ви хотіли, щоби замісць радвлади була инша влада?

Гребенецький: Так.

Ахматов: Як ви прийшли до СВУ, то занялися таким вихованням дітей, що відповідало би програмі СВУ?

Гребенецький: Так.

Ахматов: З ідеольоґічного боку це виховання дітей було антирадянське.

Гребенецький: Я це підтверджую.

Ахматов: То значить, що в ньому не було навіть інтернаціонального змісту в національній формі, як про це говорили инші підсудні.

Гребенецький: Ми прийшли до переконання, що інтернаціональний зміст в національній формі можна переводити у тих народів, які вже довго жили національним життям.

Ахматов: Тому ви просто перемінили формулу: ваша школа була інтернаціональна по зовнішній формі і націоналістична по суті.

Гребенецький: Так.

Ахматов: А от мені цікаво: ваша школа була під впливом СВУ чи радвлади?

Гребенецький: Школа була під впливом життя.

Ахматов: До яких орґанізацій вступали учні вашої школи?

Гребенецький: Були такі, що вступали до Комсомолу і такі, що вступали до СУМ-у.

Ахматов: Ви кажете, що ви хотіли виховати кадри національної молоді.

Гребенецький: Мета нелеґальної орґанізації, до якої змагали ті, що її створили, була: заховати молодь від денаціоналізації і радянського впливу.

Ахматов: Чи ви були прихильні до таких обєднань молоді як піонiри та комсомол?

Гребенецький: Так.

Ахматов: Чи ви не вважаєте незрозумілим, щоби людина, член контрреволюційної орґанізації, сприяла розвиткові піонірського руху?

Вивязується дуже жива розмова між обвинуваченим та підсудним про те, чи можливо визнавати програму СВУ та разом з тим відноситися прихильно, а навіть сприяти розвиткові таких суто комуністичних орґанізацій молоді як піоніри (пластуни) та Комсомол. Підсудний часто впадає в слова обвинувача так, що Ахматов вкінці пропонує:

— Давайте з вами умовимось: коли я буду говорити, ви будете мовчати і навпаки.

Ахматов: Ви бували на засіданнях у Дурдуківського?

Гребенецький: Бував.

Ахматов: На тих засіданнях у 27-му і 28-му році у вас бували балачки контрреволюційного характеру. Ви показували яка була у вас думка про сучасне студенство.

Гребенецький: Я знаю, що така була думка Дурдуківського, але не знаю, чи так само думав Єфремов.

Ахматов (відчитує з передсудових зізнань): **„Думка була одна, ніхто не боявся смерти, вязниці, висилки на Сибір..."** — Для чого вам треба було мати такого студента?

Гребенецький: Це так для характеристики.

Ахматов відчитує дальше з передсудових зізнань замітку про те, що **студентство, якому большевики дають змогу вчитися, втрачене цілковито для національної справи.** Після того запитує:

— Ви гадаєте, що тому, що студентство може вчитись і потім брати участь в соціялістичному будівництві, то в нього нема ніяких ідеалів?

Гребенецький: Про те не можу сказати. Я зі студентством не мав таких близьких звязків.

(Дальше буде).

ЗАМІСЦЬ СВЯТОЧНИХ ЖЕЛАНЬ.

Елизабет, Н. Дж. — о. М. Кінаш замісць святочних желань на Писанку зложив на Рідну Школу $5.

Ню Йорк, Н. Й. — М. Данильченко $3; М. Гайворонський $1; Р. Придаткевич $2.

Д-р Остап Грицай.

НАТАЛЯ КОБРИНСЬКА.

В перше десятьліття її смерти
(22. I. 1920—22. I. 1930).

(3)

Хто переконаний, що жінки не повинні займатися поважнішими справами, — хто думає, що поки дівчина не вийде заміж, то не випадає їй вдумуватися в глибини життя і досліджувати його злих сторін, а після замужжа виправдує її обовязками й заняттями, — хто гадає, що від злого можна охоронитись несвідомістю, а несвідомість і глупоту вважає жіночою чеснотою і непорочністю, — хто вірить, що одну часть тіла можна зберегти здоровою тоді, коли рак зіпсуття точить увесь організм — хто бажає, щоб жінка ніколи не виростала з дитинства, вічно крилася в слимачій шкаралупі й носилася всюди тільки зі своєї хатиною, — той нехай не допускає до її рук нашого альманаху, бо ми зложили його для дозрілих умом і переконанням одиниць, які без небезпеки можуть дивитися в світ правди і дійсного життя" (стр. 1—2; мова мною дещо справлена). Далі Кобринська зазначує, що альманах „кине хоч кілька промінчиків на дорогу змагань нашого жіноцтва і дасть почин до вироблювання чимраз то нових сил, не допускаючи їх заразом розгублюватися по манівцям", і підкреслює, що „наша книжка — це перший в нас голос, піднесений у справі жіночого питання" та „вперше разом з нашими старшими сестрами Українками" (Придніпрянками).

І справді — як на той час і на наші сили, це дуже поважний голос у справі визволення української жінки.

На 43 праць поетичного та інформаційного характеру — книжка на 464 сторінок великої вісімки — нема тут ніодної, що не цікавилаб нас ще й сьогодні. Найбільше розмірно праць дала сама Кобринська, два оповідання („Пані Шумінська" та „Пан судія"), про які скажу пізніше, і — поза передмовою — чотири статті інформаційного характеру, а саме: про жіночий рух в новіших часах, про руське жіноцтво в Галичині в наших часах, про замужню жінку середньої верстви та про первісну ціль Т. Р. Ж. у Станиславові. Всі ті статті Кобринської цінні своїм річевим, особливож статистичним матеріялом. Вони вказують на її значне знання і гострий критицизм її думки, а притім відносно фактичного положення нашого тодішнього жіноцтва кажуть нам більше, ніж ціла тодішня гарна література в нас разом. Тимто ці статті Кобринської саме сьогодня цінний культурно-історичний матеріял, і треба дуже жалувати, що таких праць Кобринська протягом свойого дальшого життя не дала більше. І треба жалувати, що наше галицьке жіноцтво новішої дати не здобулося на те, щоб такі розсліди, як оті Кобринської, продовжувати в користь орґанізаційної акції до наших днів. Дуже цінними являються тут теж такі статті, як Єрини Н. „Родинна неволя жінок в піснях і обрядах весільних", Д. Довбенчукової „Дівка і княгиня" (народні звичаї з Косівщини) та Ольги Франкової (жінки поета) „Карпатські бойки і їх родинне життя", етноґрафічні картини по лінії думки про невідрадне становище нашої селянки в околі її життя. — І таксамо й літературні праці тут, яких критичний розбір не є ціллю цеї статі, тому й не говорю про них обширніше, виявляють помітний рівень, особливож твори авторок, яких опісля в нашій літературі, на жаль, не зустрічаємо. Так нпр. обидва прозорі нариси **Михалини Рошкевич** — „Таку вже Бог долю судив", та „Теща" — просто вражаючі своїм невмолимим реалізмом. Тут траґіка простого оповідання з селянського життя на тему поневоленої жінки (особливож в першім оповіданню про нещасну Марійку Бирчак) пригадує місцями траґіку оповідання Стефаника або Коцюбинського. А що, якби наші галицькі критики схотіли розслідити, хто вона була, ота Михалина Рошкевич (чи може Рошкевичівна), та чи нема де в галицьких журналах з того часу — ось як в **„Зорі"** більше її оповідань? Цеж просто перлини, а проте — хто з нас знає що про них та про їх авторку, оскільки припадком не побачить їх з „Першім вінку"? — А попри оповідання загально відомих наших письменниць (передовсім чудове „Перемога" **Ганни Барвінок** — жінки Куліша — та **Пчілки** цікаве „Товаришки") варті хоч короткої згадки перші тоді поезії **Лесі Українки, Уляни Кравченко, Дніпрової Чайки, Л. Старицької** та моєї покійної Матери, **Олени Грицаєвої,** що містила тоді свої повні глибокого чуття поезії в „Зорі", а опісля в „Дзвінку", переписувалася з Кобринською і Оленою Пчілкою і брала живу участь в орґанізації жіночого життя в Дрогобичі 90-тих років. Особливож її вірш про Україну: „Що на світі наймиліше? — раз Мати спитала" — міг стати духовим дороговказом на ціле життя кожному, хто виріс з ним, як з першою піснею своєї дитинности.

(Дальше буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

З приводу Стрілецького Зїзду.

Місяць травень приносить з собою відродження природи. Відроджується і людина, набираючи більшої охоти до життя і праці. А наше стрілецтво не є тут виімком. Дотого для стрілецтва місяць травень являється пропамятним днем, бо 5 травня 1917 р. відбувся у золотоверхім Києві Перший Український Військовий Зїзд, який дав початок створенню Української Армії.

Взявши це все під увагу, треба признати, що Стрілецька Громада не могла вибрати відповіднішого місяця на свій Третий Стрілецький Зїзд і Стрілецький бенкет, коли рішила його відбути у Филаделфії, дня 31. травня б. р.

Хто був на святочній стрілецькій вечері останнього року, той досі не забув гарних вражінь, які залишив на присутних той пропамятний вечір. Стрільці були веселі як та весна. Хоч смуток прошибав їх, коли згадували поляглих за волю України, то ясніло лице, як згадували, що живе та велика ідея, за яку тисячі стрільців наложили своїми головами.

І плили сердечні промови, плила чудова стрілецька пісня. Був щирий настрій і радість у серцю. Це саме й спонукує тепер Жіноче Товариство при Стрілецькій Громаді в Филаделфії й околиці взяти заряд того Вечера-Бенкету, який буде влаштований дня 31 травня зприводу Стрілецького Зїзду. Ми певні, що наше жіноцтво з Филаделфії і околиці допоможе нам влаштувати цей вечір так, щоби і по нім лишився як найкращий спомин. Хоч такий, про який згадує Делеґат Рідної Школи, Лев Ясінчук, котрий пише в Літописи Червоної Калини ч. 3, рік 1929 в статті „Стрілецькі Громади в Америці" таке:

„В червні 1929 р. я мав нагоду стрінутися не з поодинокими членами, але зі зґуртованою Стр. Громадою. Було це з нагоди стрілецького вечора у Филаделфії. Там були зібрані всі напрямки: від гетьманців до самостійників, були католики, православні й пресбітеріянці, „Обєднані" й „Оборонці", ті що зі собою приятелюють і ті, які йшли проти себе мало не на ножі. Це знак, що десь глибоко в душах вкорінилася любов та пошана до українського вояка, до його діла. В цьому саме значіння й будучність Стрілецької Громади".

Зазначуємо, що число місць на бенкет є обмежене, тому просимо зголошуватися з зарезервованням місць як найскорше на адресу:

Ladies Auxiliary of the Ukrainian Legion,
Box 578,
Philadelphia, Pa.

Мирослава Кінаш Ґалан.

Батько трох синів каже до бездітного сусіда богача: „Три пари рук, то забогато на моє мале господарство. Возьміть мого середущого на парубка".

Сусід питає: „А він охочий до роботи?

Батько: Дуже... як дістане добре тричі позаув.

—o—

Порожне місце.

— Коли стати вниз головою (дуба), то кров впадає до голови. Чи так?

— Та так.

— А чому кров не паде до ніг, коли ми цілими днями ходимо на ногах?

— Тому, що ноги не є порожні.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ЛОРЕЙН, О. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 34, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів і членкинь, що місячний мітінґ відбудеться в суботу, 19 квітня, в гали церковній, E. 31st St. & Charlston Ave., точно в годині 7-мій вечером. Довгуючих членів проситься вирівнати свої свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Не явившийся член заплатить кару після ухвали на мітінґу. — Ів. Бандирський, предс.; Ів. Ґіль, кас.; Іван Чмир, фен. секр.

ДЖОЛІЄТ, ІЛЛ. Тов. ім. Тн Шевченка, від. 111, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться в неділю, 27 квітня, в годині 2-ій пополудни під ч. 418 Williamson Ave. З причини Воскресения Христового мітінґ відбудеться о тиждень пізнійше. — Н. В., предс.; І. Г., секр.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ. Отсим повідомляється членів Тов. Запорожської Січи ім. Б. Хмельницького, від. 245, що черговий мітінґ, котрий мав відбутися 20 квітня, не відбудеться задля Великодня, а натомісць відбудеться по святах в пятницю, 26 квітня, в годині 7-ій вечером. Проситься членів прибути на означений час. — Т. Мазовіта, пред.; І. Музика, кас.; В. Гасій, секр.

ДЖАНСТАВН, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 300, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ переноситься з неділі, 20-го квітня, на неділю, 27 квітня, з причини Вискресения Христового. Взиваеться всіх членів зійтись точно на 1-шій годину в галі церковній, бо маємо важні справи до полагодження. Браття Союзовці! Ви знаєте, що богато наших братів Українців не належить до жадної запомогової організації, тому обовязком кождого з нас придбати для У. Н. Союза хоч одного нового члена. Рівнож записуйте свої діти до Братства. Членам, котрі не були на річнім мітінгу, подається до відома, що вибрано новий уряд на 1930 рік, до якого увійшли: Н. Шибінський, предс.; В. Олексюк, кас.; П. Сціленний, секр.

МЕКАДУ, ПА. Бр. Сош. св. Духа, від. 7, повідомляє, що звичайний мітінґ відбудеться у вівторок, 22 квітня, в годині 6-ій вечером, в гали церковній. Напоминається всіх своїх членів, щоби прийшли на сей мітінґ і заплатили свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Андрій Капітула, предс.; Петро Пухир, секр.

Один селянин до другого, що мешкає під панським лісом, де були три побережники: „Помер побережник Іван Брук. Дасте 5 злотих на кошти його похорону?"

Другий селянин: „Даю 15, як поховаете ще тих двох".